

Örebromodellen – för en jämlik förskola

En handbok

Örebro kommun
Förskola & Skola
orebro.se 019-21 10 00

ÖREBRO

Kastanjens förskola, Örebro 2018-09-19

Innehåll

Om Örebromodellen – för en jämlik förskola	3
Vad är Örebromodellen – för en jämlik förskola?	3
Ett temainriktat arbetssätt	4
Varför ska vi arbeta utifrån	
Örebromodellen - för en jämlik förskola?	5
Vad är jämlikhet och normkreativitet?	7
Att påbörja arbetet	8
De första stegen för en jämlik förskola	9
Diskussionsförslag för personalgruppen	9
Temaområden	10
Upprätta en handlingsplan	11
Utvecklingsområden	12
Pedagogiska planeringar	13
Hur förankras temaområdet i barngruppen?	14
Dokumentation – ett levande verktyg	15
I mål	16
Vad står loggan för?	16
Steg för steg	17
Bilagor	

Om Örebromodellen – för en jämlik förskola

Kastanjens förskola, i Örebro kommun, påbörjade hösten 2016 ett eget projekt med fokus på normkreativitets- och jämlikhetsfrågor. Förskolan utvecklade ett verktyg med namnet

Örebromodellen – för en jämlik förskola.

Att arbeta med modellen handlar om att alla människor, stora som små, har rätt att vara olika på lika villkor.

Vad är Örebromodellen – för en jämlik förskola?

Modellen är ett verktyg som kan användas som underlag i arbetet kring normkreativitets- och jämlikhetsfrågor, som i sin tur är främjande och förebyggande för trygghetsarbetet inom verksamheten. Arbetsunderlaget är en del av det dagliga förskolearbetet, med utgångspunkt i läroplanen (Lpfö 98, rev.2016), FNs barnkonvention och diskrimineringslagen. Modellen är tänkt att bidra till ökad måluppfyllelse i förskolan och kan användas inom flera ämnesområden i verksamheten.

Ett mål med **Örebromodellen – för en jämlik förskola** är att barnen ska bli trygga individer med god självkänsla och utvecklar sin empatiska förmåga, men även att barnen utvecklar en förståelse för människors olikheter och egenvärde.

Modellen ger ett hållbart förhållningssätt hos pedagoger, som leder till en varaktig jämlikhet på förskolan. Verktuget är till för att inspirera fler förskolor till ett fördjupat arbete med allas lika värde, mänskliga rättigheter, likabehandling och bemötande. På ett tydligt sätt synliggörs även arbetet med jämlikhet för vårdnadshavare.

Ett temainriktat arbetssätt

Örebromodellen – för en jämlik förskola bygger på ett temainriktat arbetssätt som kan förankras i verksamheten oberoende av vilken utbildningsbakgrund pedagoger har och oavsett ålder på barnen.

Modellen är indelad i sex olika temaområden:

Lika-olika

Kommunikation

Rättigheter

Miljö

Lek

Tro

Hur länge verksamheten arbetar med varje temaområde kan variera, beroende på barngruppens utvecklingsbehov och intressen.

Verktuget är ett stöd i arbetet med normkreativitets- och jämlikhetsfrågor och blir en naturlig del av det dagliga förskolearbetet.

Varför ska vi arbeta utifrån Örebromodellen - för en jämlik förskola?

Förskolans arbete utgår från styrdokument, lagar och politiska direktiv. Läroplan för förskolan, Lpfö98 (rev.2016) beskriver ett av förskolans viktiga uppdrag, under rubriken ”Förskolans värdegrund och uppdrag”:

”Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan könen samt solidaritet med svaga och utsatta är värden som förskolan ska hålla levande i arbetet med barnen.”

Ovanstående text väcker frågor som, Hur arbetar vi på förskolan med individens frihet? Vilket förhållningssätt har pedagoger gällande jämställdhet mellan könen? Vad har vi för normer på förskolan?

Arbete med jämställdhet och likabehandling innebär att pedagoger behöver bearbeta sina egna attityder och föreställningar och lära sig se normer, könsmonster och diskriminering i sin egen vardag och verksamhet.

Örebromodellen – för en jämlik förskola ger förutsättningar att på ett effektivt sätt arbeta framgångsrikt med att kombinera läroplansmål med Örebro kommuns målsättning ”Skolutveckling tillsammans Topp 25 2025, FN:s Barnkonvention och de lagstadgade diskrimineringsgrunderna.

Barnkonventionen

FNs barnkonvention är indelad i 54 artiklar, nedanstående punkter kallas för de fyra grundprinciperna (som de övriga artiklarna bygger på).

- Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras. (artikel 2)
- Barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla beslut som rör barn. (artikel 3)
- Alla barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling. (artikel 6)
- Varje barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. (artikel 12)

Arbetet med **Örebromodellen – för en jämlik förskola** genomsyras av dessa grundprinciper.

Vad är jämlikhet och normkreativitet?

Jämlikhet

Jämlikhet betyder att alla människor är lika mycket värda och att alla människor har lika rättigheter. I politiska sammanhang avser termen ibland även individernas lika möjligheter till inflytande. Det är skillnad på jämlikhet och jämställdhet. Jämställdhet handlar om jämlikhet mellan könen (man och kvinna), medan jämlikhet syftar på alla människors lika värde¹.

Normkreativitet

Normer är som outtalade regler som påverkar hur och vad vi gör, tänker eller förväntas göra samt påverkar vad som ger status och makt. Normerna blir tydliga främst när vi bryter mot dem och leder ofta till utanförskap av något slag, och inte sällan till diskriminering. Normkreativitet på förskolan handlar om att ha ett barnperspektiv. Varje barn ska få möjlighet att utvecklas som individ, så att begränsade normer och förväntningar inte styr barnets utveckling. Utgångspunkten är ett normkritiskt perspektiv som hjälper oss att se normer och deras konsekvenser. För att förändra normer krävs det dock handling, och det är vad vi kallar normkreativitet.²

För att förskolan ska kunna exemplifiera allas lika värde i förskolan på ett trovärdigt sätt måste hierarkier, värderingar och normer synliggöras. Viktigt är även att alla barn i förskolan respekteras som människor, utifrån de rättigheter de har och de medborgare de är.³

¹ Giddens, A. *Sociologi*. Studentlitteratur, Lund (2003)

² Salmson, K & Ivarsson, J. *Normkreativitet i förskolan*. Olika förlag (2016)

³ Skolverket. *Förskolans och skolans värdegrund*. Stockholm (2013)

Att påbörja arbetet

För att arbeta med **Örebromodellen – för en jämlik förskola** krävs det inte att hela verksamheten på en förskola är delaktig i projektet. Är ni en enskild avdelning på förskolan som påbörjar arbetet skapas det förhoppningsvis ringar på vattnet och fler avdelningar blir intresserade.

För att projektet ska bli så bra som möjligt behöver modellen bli förankrad bland barn, personal och vårdnadshavare på förskolan.

Ta upp frågan på en arbetsplatsträff eller dylikt så att ni tillsammans kan bestämma hur ni ska gå vidare för att förankra modellen på verksamheten. Vad vill ni göra? Vem gör vad? Hur kan arbetet praktiskt komma att se ut? Vad har ni för möjligheter och utmaningar?

Vad blir första steget?

De första stegen för en jämlik förskola

För att arbeta normkreativt och främja jämlikhet behöver personalen se sin egen roll som pedagog och kritiskt granska vilka normer som hen förmedlar, men även granska normer som råder inom den egna verksamheten.

Diskussionsförslag för personalgruppen

Vad har vi för värdegrund i vår verksamhet? Våra värderingar speglas i vår barnsyn. Vet du vad som styr din egen barnsyn? Har vi en gemensam barnsyn i verksamheten?

Det är viktigt att diskussion förs utifrån vår roll som pedagog, att vi kan skilja på det professionella och det privata.

Hur vill vi att vår verksamhet ska vara utifrån ett normkreativt- och jämlikhets perspektiv?

Diskutera över hur ni i nuläget arbetar med normkreativitet- och jämlikhet på förskolan, använd er av bilaga 1 och 2 och reflektera utifrån checklistorna.

Första temaområdet att arbeta med är **Lika-olika**, tanken är att ni under detta temaområde ska komma in i arbetssätt och tankegång kring modellen samt fördjupa ert förhållningssätt kring normkreativitet.

Temaområden

Örebromodellen
– för en jämlik förskola
är indelad i sex
olika temaområden.

Under arbetet med ett temaområde kan det uppkomma många idéer på utvecklingsområden som ni vill jobba med. Hur lång tid ni arbetar med ett temaområde kan se olika ut beroende på barngruppens utvecklingsbehov och intressen hos barngruppen/verksamheten, arbetet med det specifika temaområdet kan pågå allt ifrån en termin till flera terminer.

Upprätta en handlingsplan

I handlingsplanen beskriver ni vilket temaområde ni vill arbeta med och vilka områden er verksamhet/barngrupp vill utvecklas inom. Ni beskriver också hur arbetet organiseras, kopplas till läroplanen och hur det synliggörs och kommuniceras. Handlingsplanen är sedan grunden för ert arbete.

Delge er handlingsplan och få återkoppling på den till er utvecklingsledare eller förskolechef.

Att ta fram en handlingsplan är en demokratisk process, se därför till att alla inblandade pedagoger får möjlighet att påverka. Efter återkopplingen från utvecklingsledare eller förskolechef kan arbetet påbörjas.

I handlingsplanen besvarar ni följande frågeställningar:

- Varför har vi valt att arbeta med detta temaområde?
- Utvecklingsområden
- Vad vill vi att barnen ska få uppleva?
- Vilken metod använder vi för att skapa bästa tänkbara förutsättning för lärande?
- Hur ska arbetet dokumenteras/kommuniceras?
- Hur kan aktiviteterna kopplas till läroplanen?
- Tidsplan

(se exempel på hur en handlingsplan kan se ut, bilaga 3)

För att på bästa sätt förankra **Örebromodellen – för en jämlik förskola** i verksamheten behöver personal, barn och vårdnadshavare introduceras i vad det innebär att arbeta med modellen.

Utvecklingsområden

Varje temaområde är omfattande och innehåller en idékarta med bubblor där ni kan hämta inspiration kring vad som kan appliceras på den egna barngruppens utvecklingsområden.

Det första temaområdet är **Lika-olika**, när ni är klar med detta temaområde så väljer ni valfritt vilket av de andra fem temaområden ni vill fortsätta arbeta med. Välj utifrån det ni inspireras av och tycker är roligt, ta hjälp av bubblorna på idékartan för att ta nya steg och utforska okända områden. Varje utvecklingsområde som ni tar fram ska kopplas ihop med det aktuella temaområdet.

Utifrån temaområdet **Lika-olika** kan utvecklingsområden exempelvis vara: *"På vilka sätt kan vi vara olika", "Hur kan familjer se ut?", "Vem är jag?", "Vi vill utveckla barnens sätt att hantera konflikter och oenigheter."*

Pedagogerna planerar olika aktiviteter att genomföra med barnen och skriver sedan pedagogiska planeringar utifrån

dessas aktiviteter, idékartan (och handlingsplanen). Aktiviteterna anpassas utefter barnens intresse och förutsättningar.

Pedagogiska planeringar

I varje temaområde gör ni flera olika pedagogiska planeringar (aktiviteter med barnen). Exempel på hur en pedagogisk planering kan se ut, se bilaga 4. Hur ni väljer att era pedagogiska planeringar utformas är upp till var och en.

Planeringarna kan med fördel vara korta och koncisa, huvudsaken är att syfte, metod och koppling till läroplan framkommer i planeringen. Planeringarna behöver inte heller återkopplas till förskolechef/utvecklingsledare (det är bara den övergripande handlingsplanen och redovisningen som återkopplas). Tänk på att planeringarna bör vara så tydliga som möjligt då vårdnadshavare och kollegor ska förstå syftet med aktiviteten.

De pedagogiska planeringarna kan med fördel delas upp mellan pedagogerna. Alla pedagoger behöver inte vara delaktiga i skapandet av planeringen, även om de är delaktiga i själva aktiviteten med barnen.

Genom att koppla er pedagogiska planering till läroplanen förtydligas hur arbetet bidrar till barnens utveckling, lärande och inflytande. Det blir även tydligt för vårdnadshavare hur ni arbetar med läroplanen.

När ni gjort klart en aktivitet med barnen och skrivit en pedagogisk planering kring denna så publicerar ni planeringen för vårdnadshavare så de kan ta del av arbetets gång.

Hur förankras temaområdet i barngruppen?

En viktig del i arbetet med **Örebromodellen – för en jämlik förskola** är att göra barnen delaktiga i diskussioner kring olika normer. Förhoppningen är att de ska kunna förhålla sig kritiskt och se fler möjligheter.

Ställ öppna frågor till barnen, exempelvis, ”Hur är en snäll kompis?”, ”Vad mår du bra av?” eller ”Vad är kärlek för dig?”. Ni som pedagoger behöver inte ha svaren på frågorna, se er själva som medupptäckare.

Ni kan exempelvis göra tankekartor med barnen kring temaarbetet, utvecklingsområdena eller aktiviteterna som ni väljer att jobba med, använd er av bilder, ord och symboler.

Ni kan jobba med utvecklingsområdena på olika sätt i olika åldersgrupper och avdelningar.

Se handlingsplanen och utvecklingsområdena som en riktlinje i ert arbete - sedan är det processen, där ni följer barnens idéer och intressen, som står i fokus. Det är möjligt att arbetet tar nya, spännande vägar. Detta dokumenterar ni sedan i er redovisning.

Dokumentation - ett levande verktyg

Kontinuerlig dokumentation och reflektion av handlingsplanen ligger till grund för redovisning och analys, för att på ett systematiskt sätt säkerställa kvalitetsarbetet.

Den pedagogiska dokumentationen kan se ut på olika sätt, exempelvis kan barnens reflektioner/bilder sättas upp på väggar i verksamheten (se bilaga 5). Barnens dokumentation kan även finnas i eventuella portfoliopärmar eller digitala kommunikationsverktyg (exempelvis Unikum). Dokumentationen kan även exemplifieras i pedagogiska planeringar (se bilaga 4) och i utvärderingar av verksamheten.

Reflektion och analys av **Örebromodellen- för en jämlik förskola** gör ni i ett redovisningsformulär (se bilaga 6), där ni beskriver arbetsprocessen och hur alla har varit delaktiga. Utvärdering från vårdnadshavare kan ske på olika sätt, exempelvis genom enkäter eller föräldramöte-/råd. Det är viktigt att barnens tankar och reflektioner kring temaområdet också framkommer i dokumentationen.

Dokumentationen i redovisningsformuläret kan ni hålla vid liv genom att kontinuerligt skriva och infoga bilder om ni så vill. Avsikten med bilderna är att de ska illustrera ert arbete så att vårdnadshavare och förskolechef/utvecklingsledare ska få en tydlig bild av vad ni har gjort.

I redovisningsformuläret beskriver ni även era reflektioner av modellen. Hur har ni upplevt det? Vad var kul? Intressant? Svårt? Utmanande? Utvecklande? Här kan ni också skriva om ni knutit an ert arbete till något ni läst i en

artikel, något som ni har lärt er genom kompetensutveckling eller något ni har uppmärksammat från relevant forskning.

Reflektionsdelen i redovisningsformuläret är en hjälp när ni ska formulera nästa handlingsplan, då ser ni vad som har fungerat och vad som behöver utvecklas ytterligare. Denna dokumentation kan ni också använda i förskolans övergripande kvalitets- och trygghetsarbete.

I mål

När ni är klara med er redovisning är det dags att delge er förskolechef/utvecklingsledare vad ni gjort. Efter återkoppling från er förskolechef/utvecklingsledare delger ni vårdnadshavare ert färdiga arbete.

Ni kan exempelvis presentera ert temaarbete med **Örebromodellen- för en jämlik förskola** genom en utställning, en teater eller en rundvandring på förskolan. Det är säkert många vårdnadshavare som är intresserade av vad ni har gjort under ert arbete.

Sedan är det dags att ta sig an nästa temaområde för att fortsätta utvecklingsarbetet på förskolan.

Vad står loggan för?

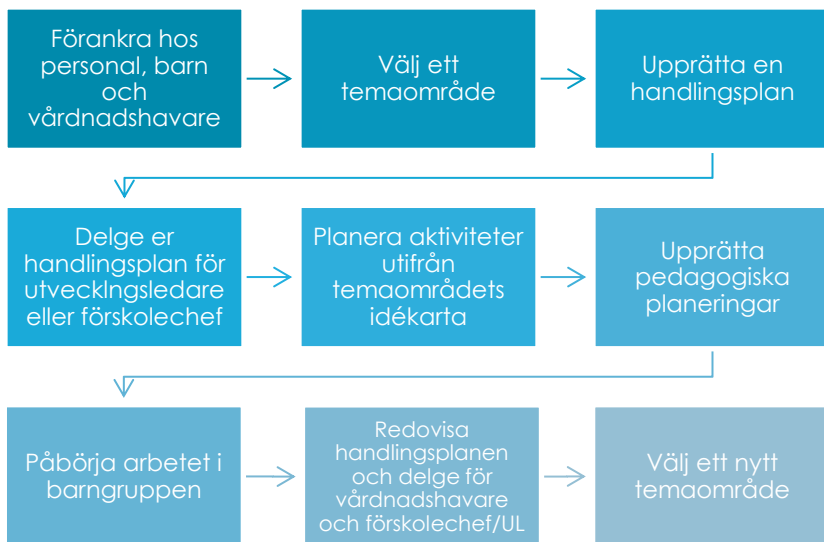

Vår förskola arbetar för jämlikhet och pedagogerna har ett normkreativt förhållningssätt.

Alla barn ska få vara
sina bästa jag.

Alla människor har rätt
att vara olika på lika villkor.

Steg för steg

Till varje temaområde finns en folder som visar er steg-för-steg, där hittar ni även idékartan över området.

Checklista för en jämlik förskola

- Blir alla barn och vuxna bekräftade på ett positivt sätt som individ varje dag? Vilka rutiner har ni för detta?
- Tilltalas alla barn som individ med sitt namn? (inte med orden tjejer/flickor eller killar/pojkar)
- Vilka metoder har ni för att fördela talutrymmet så att alla barn får öva på att ge och ta plats?
- Vem läser och sjunger ni om? Hur ser representationen ut i era böcker, sagor, sånger och läromedel när det gäller de olika diskrimineringsgrunderna. Representeras den mångfald som finns i samhället?
- Känner barnen sig trygga att uttrycka alla sina olika känslor?
- Har alla barn någon vuxen att vända sig till för att prata med om jobbiga saker?
 - Hur kan ni säkerställa detta?
- Respekteras alla barns uttryck för nej?
- Ingår genusperspektivet i alla era aktiviteter?
 - På vilket sätt ingår det?
 - Vilka blir representerade?
 - Vilka exempel använder du, vilket urval gör du och vad väljer du bort?
- Hur säkerställer ni att alla barn ges möjlighet att vara delaktiga i alla aktiviteter?

- Hur arbetar ni för att förebygga kränkningar - verbalt och fysiskt våld?
- Hur synliggör ni att all kärlek är lika mycket värd?
- Hur synliggör ni olika familjekonstellationer på er förskola?

Checklistan kommer från jamstallt.se och är taget från boken: **En jämställd förskola & skola – teori och praktik** av Kristina Henkel (2012) (Vi har ändrat på vissa ord och meningar). I boken kan läsas mer om jämställdhet och hur det kan bli en del av förskolans vardag.

Checklista - att tänka normmedvetet:

- Benämna alla barn med deras namn, undvik orden tjejer och killar, pojkar och flickor etc.
- Ha alltid syfte och mål med varje temaområde/arbete/lek/grupp klart för dig: Varför gör vi detta? Vad är budskapet? Kan alla vara med?
- Förutsätt inte att det finns ett enhetligt ”vi” i barngruppen eller personalgruppen. Prata därför inte i termer av ”vi” och ”dem” Prata istället om olika individer med olika bakgrund, religion, familj osv.
- Olika – lika. Använd ordet olika ofta så blir det en självklarhet. Bekräfta att vi är olika på utsidan och lever våra liv olika men på insidan är vi alla lika – vi har alla känslor och blir ledsna om vi inte får vara med i leken oavsett om det beror på hur vi ser ut, vad vi har på oss, intressen, språk osv.
- Problematisera normen och de begränsningar den leder till istället för att titta på det som avviker från normen.
- Tänk på att inte befästa normer och föreställningar. Istället för att prata om hur t.ex. killar och tjejer är kan du prata om förväntningar på och föreställningar om tjejer och killar.
- Förutsätt att den du talar om finns i rummet.
- Att ha högt i tak är inte detsamma som att acceptera att personer eller grupper kränks. Agera alltid! Säg ifrån! Tänk på att du sätter normen.
- Låt alla komma till tals, ett jämt fördelat talutrymme är av största vikt och ett tecken på att du som pedagog tycker att alla är lika intressanta.

- Fundera igenom hur du hanterar att barn, vårdnadshavare, kollegor har olika funktionsförmåga och olika sociala och ekonomiska förhållanden.
- Ta reda på vilka ord och uttryck du använder, men även vad du inte säger och inte gör! Vilka normer förmedlar du?
- I teater, lekar och rollspel är det bra om killar får spela tjejer och tvärtom. Detta leder till större genusöverskridande igenkänning och mindre stereotypa berättelser om könen.
- Se över er förskolemiljö – vilka bilder har ni på väggarna? Finns det en mångfald av förebilder när det gäller kön, ålder, etnicitet, hudfärg, funktionalitet, kärlek, familjebilder, religion?
- Vilka normer finns i det material ni använder? Speglar det en mångfald eller är vissa perspektiv och sätt att vara dominerande?
- Vilken litteratur har ni på förskolan – speglar den en mångfald? - Vad är normen i de böcker ni läser?
- När och hur pratar ni om normer och jämlikhet med barnen?
- Hur ger ni barnen ett kritiskt förhållningsätt till normer?
- Hur gör ni för att få barnen att känna att de är subjekt som kan dels ifrågasätta men även förändra stereotypa och diskriminerande normer?

Checklistan kommer från jamstallt.se

Exempel på handlingsplan

Örebromodellen - för en jämlik förskola

Bilaga 3

Temaområde: Lika-olika

Varför har vi valt att arbeta med detta temaområde?

Alla har rätt att få utvecklas till de unika personer de är. Att få vara som hen vill utan negativ yttre påverkan. Det är därför så viktigt att vi vuxna hjälper barnen att utveckla sin förmåga att ta hänsyn till och leva sig in i andra människors situation. Att kunna vara öppen, visa respekt och känna solidaritet. Alla på förskolan har rätt att må bra, tillsammans hjälps vi åt.

Utvecklingsområden:

- På vilka sätt kan vi vara olika?
- Vem är jag?
- Hur kan familjer se ut?
- Vad har vi för känslor och hur uttrycker vi dem?
- När mår jag bra?
- Vad är kärlek för mig?
- Hur är en bra kompis?
- Hur hanterar vi konflikter och oenigheter?

Vad vill vi att barnen ska få uppleva?

- Utveckling utan begränsade normer och förväntningar.
- Jag är unik och värdefull.
- Samarbetsövningar-/ utmaningar.
- Konflikthantering.
- Reflektion över sitt eget handlande och hur kompisars handlande påverkar en.
- Trygghet och trivsel på förskolan, få en ökad förståelse för vad trygghet är.
- Olikheter i olika miljöer och sammanhang.
- Olikheter i olika familjer.
- Olikheter kan komplettera varandra. Det är okej att tycka olika.

- Fördjupning i sina känslor, erfara känslor i olika former. Alla känslor accepteras och är viktiga, de kan uttryckas och se olika ut hos olika människor.
- Att det finns olikheter i olika miljöer och sammanhang. Olikheter kan komplettera varandra, det är okej att tycka olika.

Vilken metod använder vi för att skapa bästa tänkbara förutsättning för lärande?

- Barnen på förskolan ska tillsammans få diskutera och utforma citat över hur vi är och hur vi ska vara mot varandra på förskolan, trivselregler.
- Reflektion över sitt eget handlande och hur kompisars handlande påverkar dem.
- Vi kommer att utgå från ett normkreativt perspektiv när vi planerar aktiviteter med barnen.
- Läs barnböcker, exempelvis *"Tio små kompisböcker"* (Palm, 2011) och barnen får sedan göra olika övningar utifrån böckerna. De ska även få reflektera och dokumentera sina upplevelser.
- Vi ska utgå från ett normkritiskt perspektiv när vi lånar eller läser böcker.
- Barnen ska få vägledning och verktyg av pedagogerna att förebygga och kringgå konflikter. Pedagogerna kommer att uppmuntra till goda handlingar.
- Pedagogerna kommer kontinuerligt samtala om trygghet.
- Vi kommer att spela teater för barnen som handlar om olikheter m.m.
- Vi kommer skapa magnetsagor med relevant innehåll, känslor, olikheter med mera.
- Vi kommer visa på olika olikheter finns i olika miljöer och sammanhang.
- Vi kommer introducera ett gosedjur, "Mjukis", som ska få följa med barnen hem och se hur barnen har det hemma.
- Vi kommer visa bilder som visar olika familjer i olika miljöer och samtala kring dessa.
- Vi kommer att göra samarbets-aktiviteter/utmaningar, samtala med barnen om att vi kan hjälpa varandra genom att vi är olika, har olika egenskaper och kan olika saker.
- Vi kommer att uppmärksamma barnens olikheter som positiva egenskaper.

- Vi kommer integrera olikheter i olika ämnen, exempelvis gymnastik och skapande (fin- och grovmotorik).
- Vi kommer att prata om känslor och försöka öka barnens medvetenhet kring sina egna känslor. Vi kommer även att uppmärksamma att känslor ser olika ut hos olika människor.

Hur ska arbetet dokumenteras/kommuniceras?

- Pedagoger och barn dokumenterar tillsammans barnens tankar, kommentarer och resonemang. Tillsammans med barnen tittar vi på dokumentationen och reflekterar kring det.
- Vi pedagoger använder dokumentationen som underlag för analys och utvärdering inom området.
- Alla barn deltar efter förmåga och intresse.
- Dokumentationen sätts upp på väggar och läggs upp på Unikum för barn och vårdnadshavare, samt sätts in i barnens portfoliopärmar.

Hur kan aktiviteterna kopplas till läroplanen?

I de pedagogiska planeringarna som vi gör i Unikum, kopplar vi olika läroplansmål till våra aktiviteter. Även i dokumentationen som vi gör kopplas till läroplansmålen för att systematiskt synliggöra för oss själva samt för vårdnadshavare.

Tidsplan:

Vi kommer att dela upp arbetet i arbetslaget så att alla pedagoger blir delaktiga. Vi kommer att planera individuellt, parvis och i grupp, planeringen gäller hela förskolan. Vi kommer att arbeta med detta temaområde under hela läsåret, 2016/2017.

Exempel på en pedagogisk planering

Temaområde Lika-olika
- ett arbete med
"Tio små kompisböcker".

Varför har vi valt detta innehåll?

Med hjälp av "Tio små kompisböcker" och uppgifter till dessa får barnen möjlighet att fördjupa sin kunskap kring sina känslor. Barnen får även en ökad förståelse för kompisars känslor. Bokserien "Tio små kompisböcker" handlar om hur man är en bra kompis. Hur ska man göra när man gjort någon kompis ledsen? Hur gör man någon annan glad? När blir jag glad? Vad gör man när man samarbetar? Hur visar jag mina känslor? Böckernas innehåll kan kopplas till deras vardag och saker som de varit med om. Barnen ska få positiva lästunder på förskolan och kan förhoppningsvis våga tala om saker som är svåra genom att samtal runt handlingen i boken genomförs. Barnen kan få erfarenhet att känna med någon annan.

Vad vill vi att barnen ska få uppleva?

Böckerna "Säg förlåt", "Dela med dig", "Lugna ner dig", "Visa dina känslor", "Säg stopp", "Prata om det", "Vänta på din tur", "Samarbeta", "Sprid glädje", "Lyssna och kom överens" som ingår bokserien "Tio små kompisböcker", av Linda Palm och Lisa Sollenberg kommer att på olika sätt användas för att ge inspiration och leda till samtal om hur man är en bra kompis och prata om olika känslor. Böckerna ger även inspiration till att samtala om allas lika värde och allas olikheter. Barnen får olika uppgifter utifrån böckerna. Vi kopplar även innehållet till sång, lekar och ramsor som hjälper barnen att bli bra kompisar.

Vilken metod använder vi för att skapa bästa tänkbara förutsättning för lärande?

En pedagog läser boken tillsammans med barnen. De samtalar under tiden om vad som sker i boken. Tillsammans kan man se eventuella likheter med vad som sker i vardagen runt barnen. *"Läsning utvecklar barnens språkliga förmåga, fantasi och kreativitet och även den empatiska förmågan. Genom läsning får barnen uppleva glädje, men också tröst i svåra situationer."* ("Läsglädje i skolan: en bok om litteraturundervisning tillsammans med slukarålderns barn" av Helen Amborn & Jan Hansson, 1998)

Barnen får uppgifter att genomföra, antingen enskilt eller tillsammans med kompisar. Olika uppgifter utifrån vilken bok vi läser. Alla barn deltar efter förmåga och intresse.

Hur ska arbetet dokumenteras/kommuniceras?

- Vi pedagoger använder dokumentationen som beprövad erfarenhet och underlag för analys och utvärdering inom området.
- Vi dokumenterar barnens tankar, kommentarer och resonemang. Tillsammans med barnen tittar vi på dokumentationen och reflekterar kring det. Vissa av barnens uppgifter och reflektioner hamnar i barnens portfoliopärmar samt barnens lärologg på Unikum.
- Vårdnadshavare delges den pedagogiska planeringen via Unikum.

Kopplingar till Läroplanen, Lpfö98 Rev.2016

Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar:

- förmåga att ta hänsyn till och leva sig in i andra människors situation samt vilja att hjälpa andra,
- förståelse för att alla människor har lika värde oberoende av social bakgrund och oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionsnedsättning, och
- utvecklar sin identitet och känner trygghet i den,
- utvecklar sin förmåga att fungera enskilt och i grupp, att hantera konflikter och förstå rättigheter och skyldigheter samt ta ansvar för gemensamma regler,
- utvecklar intresse för bilder, texter och olika medier samt sin förmåga att använda sig av, tolka och samtala om dessa,

Så här kan dokumentationen se ut, utifrån den pedagogiska planeringen för "Tio små kompis-Böcker".

Utifrån "Tio små kompisböcker", med olika titlar har barnen bland annat reflekterat över sina känslor.

Barnen har ritat en tankekarta om sig själva, den beskriver dem utifrån intressen och egenskaper, samt vilka känslor de känner i olika situationer. Sedan har alla barnen på ett samlingstillfälle gissat vem som är vems teckning, utifrån egenskaperna.

Exempel på Redovisning

Örebromodellen- för en jämlik förskola

Temaområde: Lika-olika

Hur har vi upplevt arbetsprocessen?

Vad har fungerat bra/mindre bra?

Hur vet vi det?

[Här skriver ni er upplevelse av arbetsprocessen...]

Nedan följer ett exempel på hur en redovisning kan se ut utifrån handlingsplanen (se bilaga 3).

Utvecklingsområden:

- På vilka sätt kan vi vara olika?
- Vem är jag?
- Hur kan familjer se ut?
- Vad har vi för känslor och hur uttrycker vi dem?
- När mår jag bra?
- Vad är kärlek för mig?
- Hur är en bra kompis?
- Hur hanterar vi konflikter och oenigheter?

Vad ville vi att barnen skulle få uppleva? Hur har barnen gjorts delaktiga och fått inflytande?

Hur har barnens nyfikenhet och idéer påverkat vårt arbete?

Barnen har bland annat fått uppleva:

- Utveckling utan begränsade normer och förväntningar.
- Att jag är unik och värdefull.
- Samarbetsövningar-/ utmaningar.
- Konflikthantering.

- Reflektion över sitt eget handlande och hur kompisars handlande påverkar en.
- Trygghet och trivsel på förskolan, fått en ökad förståelse för vad trygghet är.
- Olikheter i olika miljöer och sammanhang.
- Olikheter i olika familjer.
- Att olikheter kan komplettera varandra. Det är okej att tycka olika.
- Fördjupning i sina känslor, erfara känslor i olika former. Alla känslor accepteras och är viktiga, de kan uttryckas och se olika ut hos olika människor.
- Att det finns olikheter i olika miljöer och sammanhang. Olikheter kan komplettera varandra, det är okej att tycka olika.

Barnen har visat stort intresse för detta temaområde. De har ställt nyfikna frågor men samtidigt har vi upplevt att de har tyckt att det är självklart. Under hela processens gång har pedagogerna uppmuntrat barnen att ta egna initiativ och ta egna beslut.

Vilken metod har vi använt för att skapa bästa tänkbara förutsättning för lärande?

- **Tillsammans utforma trivselregler för förskolan. Hur vill vi att vi ska vara mot varandra på förskolan?**

Barnen på förskolan har tillsammans diskuterat och utformat citat över hur vi är och hur vi ska vara mot varandra på förskolan. Dessa citat finns sedan vara synliga för alla på förskolan. Om konflikter uppstår kan dessa citat vara till hjälp för att lösa konflikten. Citaten genomsyrar vardagen på förskolan.

- **Reflektion över sitt eget handlande och hur kompisars handlade påverkar dem.**

Vi har läst ”Tio små kompisböcker” (Palm, 2011) och barnen har sedan gjort olika övningar utifrån böckerna. Med hjälp av böckerna har barnen förhoppningsvis fått en möjlighet att fördjupa sin kunskap kring sina egna känslor. Barnen har förhoppningsvis även fått en ökad förståelse för kompisars känslor. De har även reflekterat och dokumenterat sina upplevelser.

- **Utveckla sin förmåga att hantera oenigheter och konflikter.**

Barnen har fått vägledning och verktyg av pedagogerna att förebygga och kringgå konflikter. Genom att lära sig att säga: - ”Vi kan tycka olika!”, så har flera konflikter undvikits. Kompisböckerna har också varit en hjälp för barnen att hantera oenigheter. Pedagogerna har varit noggranna med att uppmuntra till goda handlingar.

- **Trygghet på hela förskolan, få en ökad förståelse för var trygghet är.**

Pedagogerna har kontinuerligt samtalat om trygghet, både i det vardagliga arbetet med barnen, men även i samlingsituationer. Vi har strävat efter att göra barnen mer medvetna om att trygghet kan vara olika för olika människor.

- **Olikheter finns i olika miljöer, sammanhang. Vi vill öka medvetenheten hos barnen att det finns olika familjekonstellationer.**

Ett gosedjur, ”Mjukis”, har fått följa med barnen hem och se hur barnen har det hemma. En dagbok har följt med där de fått skriva hur hans familj ser ut och vad de har för intressen i familjen. Sedan har vi läst upp detta på samlingen och låtit barnen få vara med och visa. Vi läser i böcker och pratar om att det finns olika familjekonstellationer, bland annat i boken ”Min familj” (Tidholm, 2009). Vi har även visat bilder som visar olika familjer i olika miljöer och samtala kring dessa.

- **Olikheter kan komplettera varandra, det är okej att tycka olika.**

Vi har samtalat med barnen om att vi kan hjälpa varandra genom att vi är olika, vi har olika egenskaper och vi kan olika saker. Vi har uppmärksamma barnens olikheter som positiva egenskaper.

- **Samarbetsövningar-/ utmaningar.**

Barnen har fått träna på att samarbeta genom olika övningar, exempelvis bygga höga torn tillsammans, måla gemensamma teckningar som handlar om samarbete. Barnen har även hittat på sagor parvis, ”Sagan om Pim”, och sedan haft målat en bild tillsammans till sagan. På gymnastiken har vi gjort olika samarbetsövningar, bland annat ”kompisgymnastik” som handlar om att hjälpa varandra.

- **Olika känslor kan se olika ut hos olika människor. Mina känslor accepteras och är viktiga.**

Vi har pratat om olika känslor tillsammans med barnen i vardagssituationer såsom vid samlingsstillfällen. Vi har läst böcker om känslor, låtit barnen reflektera över böckernas innehåll, med fokus på känslor. Barnen har fått visa hur de ser ut när de känner olika känslor och vi har då tagit kort på dem. Barnen har även berättat eller ritat var i kroppen det känns när man känner en speciell känsla. Tillsammans har vi tittat på Evas känslokoll (urplay.se), sedan samtalat med barnen om vad vi sett och barnen har delat med sig av sina tankar. Vi har, bland annat genom en magnetsaga, uppmärksammat att vi kan känna olika känslor för samma saker exempelvis kan någon bli rädd medan en annan blir glad av samma sak. Vi har även dansat olika känslor till musik.

- **Teater i olika former, exempelvis innehållande med känslor eller olika traditioner.**

Vi har spelat teater/rollspel som handlar om att vi alla är olika och har olika känslor. En teater där barnen får vara med och säga: ”STOPP! - gör om och gör rätt” då de tyckte att det blev fel. Vi har spelat dockteater med hjälp av Babblarna-figurer som har olika känslor. Vi har även spelat teater där vi visar att det finns många olika traditioner.

- **Möjlighet att fortsätta sin utveckling som individ utan begränsade normer och förväntningar.**

Vi har strävat efter att göra barnen medvetna om sin rätt att få vara som man vill och hjälpt dem att stå emot exempelvis grupptryck samt att ge dem redskap för att våga säga nej/stopp, det kan vara genom att visa med sitt kroppsspråk (sätta upp en stopphand). All personal har läst delar ur boken ”Normkreativitet i förskolan” (Salmson & Ivarsson, 2015) och reflekterat över sitt eget handlande utifrån olika normer och förväntningar.

- **Konsekvenser av olika slags handlingar.**

Vi har låtit barnen reflektera och dokumentera hur de vill att en bra kompis ska vara. Vi har låtit barnen svara på frågor som: ”Hur sprider du glädje?” och ”Hur gör du förlåt?”.

- **Jag är värdefull.**

Vi har varit måna om att när barnen kommer till förskolan blir vi glada att ”just hen” kommer. Vi har samtalat med barnen på samlingar och i vardagliga situationer om att alla är lika värdefulla och unika. Ambitionen har även varit att stärka barnens självkänsla genom att uppmärksamma barnens positiva handlande och trygga barnet i sina känslor. Vi har lyssnat på barnen och visat respekt och uppmärksammat deras känslor. Barnen har gjort varsin ”identitetskarta” där de beskrivit sig själva och därmed förhoppningsvis blivit mer medvetna om sig själv och sina känslor.

Hur har arbetet dokumenterats/kommunicerats?

- Pedagoger och barn har tillsammans dokumenterat barnens tankar, kommentarer och resonemang. Tillsammans med barnen har vi tittat på dokumentationen och reflekterat kring det.
- Vi pedagoger har använt oss av dokumentationen som underlag för analys och utvärdering inom området.
- Alla barn har deltagit efter förmåga och intresse.
- Dokumentationen har suttit uppe på väggar och har lagts upp på Unikum för barn och vårdnadshavare, samt satts in i barnens portfoliopärmar.

Hur har vårdnadshavare varit delaktiga i processen? Vad har vi fått för respons?

Vi har introducerat temaområdet Lika-olika på föräldramöte i början av höstterminen.

Via bloggen på Unikum har vi synliggjort aktiviteterna på förskolan och vårdnadshavare har haft möjlighet att kommentera.

I de pedagogiska planeringarna som vi publicerat i Unikum, har vi kopplat olika läroplansmål till våra aktiviteter.

Det digitala verktyget (unikum) har varit en bra hjälp i den systematiska uppdateringen om temaområdet för vårdnadshavare. Eftersom vi har en daglig kontakt med vårdnadshavare har vi även muntligt berättat om barnens dag/aktiviteter.

Vårdnadshavarna har fått möjlighet att utvärdera arbetet anonymt. De har även tillsammans i grupper (föräldramöte på våren) fått utvärdera arbetet med Örebromodellen – för en jämlik förskola. Responsen har varit väldigt positiv.

Frågeställningen på föräldramötet var: Vad tycker ni om förskolans arbete med Örebromodellen – för en jämlik förskola? (Bra/mindre bra)

Sammanfattning av svaren från vårdnadshavarna:

- Viktiga ämnen att fokusera och arbeta kring, för människosyn, för stämning och kultur i gruppen, men även för pedagoger att reflektera kring hur vi tänker och tycker.
- Långsiktigt tänkande.
- Utvecklar barnen i ämnet.
- Ett bra samarbete mellan avdelningarna.
- Resultat märks, barnen leker med varandra oavsett ålder/kön.
- Tydliga arbetsplaner.
- Bra arbete utifrån barnens nivå.

Vi ser dock att det är fler av vårdnadshavarna som inte läser alla blogginlägg och alla är inte lika intresserade, vilket vi inte kan styra över, men vi upplever ändå att dessa föräldrar är positiva över arbetet då de uttrycker detta muntligt.

Hur har vi förhållit oss till tidsplanen?

Vi har arbetat med detta temaområde under hela läsåret, 2016/2017, vi hann inte göra klart vår redovisning på vt-2017, då vi inte hade tillfälle att sitta tillsammans i arbetslaget. Redovisningen färdigställdes istället på studiedagarna ht-2017.

Tips på länkar

Tips på olika länkar när du letar efter material till Örebromodellen – för en jämlik förskola.

<http://jamstallt.se> På sidan finns tips och idéer samt checklistor kring jämställdhet och normkreativitet.

<http://unicef.se> Här kan ni bland annat ladda hem eller beställa material om Barnkonventionen.

www.raddabarnen.se Här finns bland annat material om ”Stopp min kropp”.

www.jagvillveta.se Material från Brottsoffermyndigheten.

www.olika.se Boktips med mera.

<http://extra.orebro.se/pedagogorebro> Tips i allmänhet inom förskola

<http://pedagog.stockholm.se/forskola> Tips i allmänhet inom förskola

<https://skolbanken.unikum.net/>

<http://www.do.se/> Diskrimineringsombudsmannen

<https://www.skolverket.se/skolformer/forskola>

Örebromodellen – för en jämlik förskola är framtagen av:

Kastanjens förskola

Projektledare:

Leg. förskollärare, Marie Edquist

Leg. förskollärare, Maria Widegren